

دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش

برنامه مشاهده آموزش همپایان (ماه)

مصوب شورای آموزشی دانشگاه

در چارچوب برنامه جامع توانمندسازی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران

بهمن ۱۳۹۴

فهرست

مقدمه	صفحه ۱
اهداف برنامه	صفحه ۱
ویژگی های برنامه	صفحه ۱
طراحی برنامه	صفحه ۳
اجرای برنامه	صفحه ۳
ارزشیابی برنامه	صفحه ۴
پیوست ۱ (فرم بازخورد جلسه سخنرانی)	صفحه ۶
پیوست ۲ (فرم بازخورد جلسه گروه کوچک)	صفحه ۷
پیوست ۳ (فرم بازخورد جلسه عملی)	صفحه ۸
پیوست ۴ (فرم بازخورد جلسه بالینی)	صفحه ۹
پیوست ۵ (فرم بازخورد اتاق عمل)	صفحه ۱۰
پیوست ۶ (فهرست پیشنهادی دانشکده)	صفحه ۱۱
پیوست ۷ (برنامه کارگاه)	صفحه ۱۲
پیوست ۸ (راهنمای مشاهده گران)	صفحه ۱۳
پیوست ۹ (راهنمای مدرسان)	صفحه ۱۷
پیوست ۱-۱۰ (فرم درخواست شرکت در برنامه)	صفحه ۲۱
پیوست ۲-۱۰ (فرم تنظیم جلسه)	صفحه ۲۱
پیوست ۳-۱۰ (فرم گزارش جلسه)	صفحه ۲۱
پیوست ۱۱ (فرم پایش شش ماهه)	صفحه ۲۲
پیوست ۱۲ (فرم نظرسنجی)	صفحه ۲۳

مقدمه

یکی از وظایف دانشگاه‌های علوم پزشکی توانمند نمودن اعضای هیات علمی به منظور ایفای نقش معلمی ایشان است. از فعالیت‌هایی که در این راستا طی سال‌های اخیر در دانشگاه علوم پزشکی تهران به کار گرفته می‌شود، برگزاری دوره‌های توانمندسازی اعضای هیات علمی در قالب دوره‌های متنوع است. هر چند برگزاری این دوره‌ها می‌تواند در آشنایی اعضای هیات علمی با مهارت‌های تدریس و توانمندی در آن موثر باشد، ولی شواهد موجود از آموزش و توانمندسازی این افراد در سطح فردی حمایت می‌کند. یکی از راه‌های موفق و موثر استفاده از ظرفیت‌ها و تجربیات خود اعضای هیات علمی است. به این معنا که مدرسان با تجربه و موفق در امر تدریس می‌توانند موجب رشد و ارتقای حرفه‌ای همکاران خود شوند. امروزه مشاهده آموزش هم‌تایان به عنوان یکی از اجزای برنامه‌های توانمندسازی یا ارزشیابی اعضای هیات علمی در دانشگاه‌های مختلف دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مشاهده آموزش هم‌تایان^۱ عبارت است از حضور یک همکار متبحر در محیط آموزشی یک عضو هیات علمی و مشاهده عملکرد آموزشی وی همراه با ارائه بازخورد مناسب. بنابراین مشاهده آموزش هم‌تایان، امکان ارائه بازخورد تکوینی^۲ و سازنده برای رشد و توسعه توانمندی‌های تدریس در عضو هیات علمی را فراهم می‌آورد و شکل‌گیری بازاندیشی^۳ و تأمل در فرایندهای تدریس را تسهیل می‌کند.

هدف این برنامه، تعیین نحوه اجرای مشاهده آموزش هم‌تایان به صورت شفاف به منظور استقرار و عملیاتی شدن آن در سطح دانشگاه به منظور توانمندسازی اعضای هیات علمی در امر تدریس است.

اهداف برنامه

- آگاهی از نقاط ضعف و قوت تدریس از دیدگاه همکاران
- ایجاد انگیزه در اعضای هیات علمی برای بهبود فرآیند تدریس
- ارتقای توانمندی تدریس اعضای هیات علمی به دنبال دریافت بازخورد
- فرصتی برای استفاده از تجربیات سایر اعضای هیات علمی در خصوص شیوه‌های آموزش و سنجش

ویژگی‌های برنامه

- متولی استقرار برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان، واحد توانمندسازی مرکز مطالعات دانشگاه با کمک دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها است.
- شرکت در برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان به صورت اختیاری انجام می‌شود. هر یک از اعضای هیات علمی که علاقه‌مند باشند، می‌توانند وارد برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان شوند.
- انتخاب مشاهده‌گر بر اساس نظر خود هیات علمی و از میان فهرست موجود صورت می‌گیرد که می‌تواند خارج از رشته تخصصی یا دانشکده محل کار وی باشد.

^۱Peer Observation of Teaching (POT)

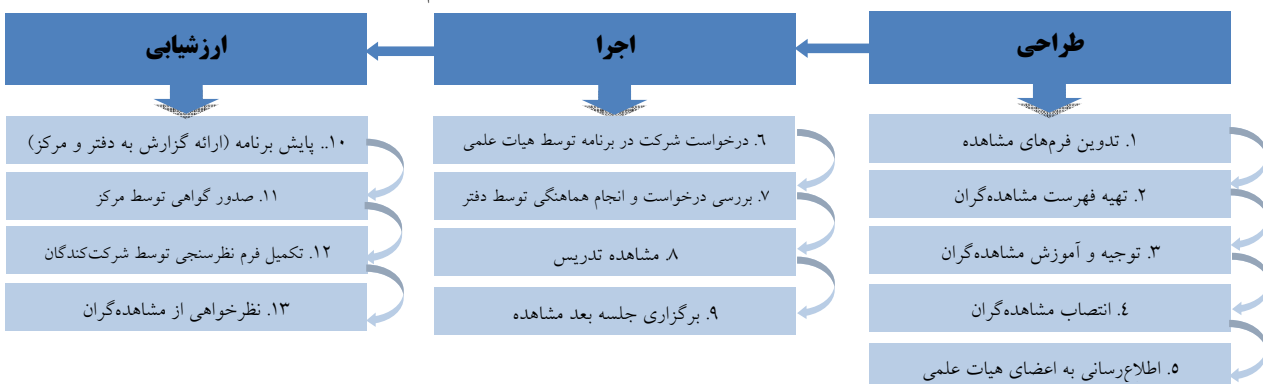
^۲Formative

^۳Reflection

- مشاهده‌گر با هماهنگی قبلی در جلسه آموزشی همکار خود حضور می‌یابد و بر اساس فرم مشخصی که برای ارائه بازخورد تدوین شده است، نتیجه مشاهدات خود در مورد وضعیت تدریس را به صورت مکتوب و شفاهی در اختیار وی قرار می‌دهد.
- منظور از جلسه آموزشی، جلسه ای است که با اطلاع قبلی فراگیران طی حداقل یک ساعت برگزار می‌شود. محیطی که در آن تدریس مورد مشاهده قرار می‌گیرد می‌تواند انواع محیط‌های آموزشی شامل کلاس درس، تسهیل در گروه کوچک، آموزش در آزمایشگاه، آموزش در اتاق عمل، راند بالینی، آموزش درمانگاهی و ... باشد
- استفاده از نتایج این روش به صورت سازنده خواهد بود. به بیان دیگر برای تصمیم‌گیری‌های مرتبط (نظیر ترفیع یا ارتقای مرتبه هیأت علمی) مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و صرفاً با روش‌مندی صحیح به عضو هیأت علمی بازخورد داده می‌شود.
- فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث بین استاد و مشاهده‌گر نزد ایشان باقی می‌ماند و تحویل دفتر توسعه آموزش یا مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه نمی‌شود.

عوامل انگیزشی شرکت در برنامه

- برای اعضای هیأت علمی که کلاس درسشان مورد مشاهده قرار گرفته است، توسط مرکز مطالعات گواهی صادر می‌شود و امتیازات زیر در نظر گرفته می‌شود:
    - تعیین امتیاز قابل مقایسه با فعالیت‌های مشابه در سیستم شعاع
    - محاسبه به عنوان فعالیت‌های توانمندسازی دارای امتیاز در ارتقای علمی بر اساس بند ۲ برنامه جامع توانمندسازی (هر جلسه مشاهده یک امتیاز تا سقف سه امتیاز در سال و ۱۰ امتیاز در کل)
    - معادل‌سازی با تکلیف کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های پایه به صورت متناظر
  - برای مشاهده‌گران توسط مرکز مطالعات گواهی صادر می‌شود و به منظور جبران مشارکت ایشان موارد زیر در نظر گرفته می‌شود:
    - تعیین امتیاز قابل مقایسه با فعالیت‌های مشابه در سیستم شعاع
    - معادل‌سازی با فعالیت‌های توانمندسازی دارای امتیاز در ارتقای مرتبه علمی مطابق تبصره سوم بند ۲ برنامه جامع توانمندسازی (این امتیاز بدون سقف و با تایید مرکز مطالعات خواهد بود).
- در ضمن با استقرار برنامه مرکز مطالعات نسبت به پیشنهاد سایر موارد تشویقی اقدام خواهد کرد.

طراحی برنامه

۱. **تدوین فرم‌های مشاهده:** مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه، نمونه فرم برای مشاهده آموزش هم‌تایان به تفکیک سخنرانی، گروه کوچک، کلاس عملی، جلسه بالینی و اتاق عمل تهیه می‌کند تا در اختیار مشاهده‌گران قرار گیرد (پیوست ۱ تا ۵).

نکته: چنانچه هر دانشکده بر حسب شرایط ویژه خود نیاز به فرم‌های متفاوتی داشته باشد، این اختیار به دفاتر توسعه داده می‌شود که فرم‌های مورد نظر خود را تدوین کرده و برای تایید به مرکز مطالعات ارائه دهند.

۲. **تهیه فهرست مشاهده‌گران:** هیات رئیسه دانشکده به پیشنهاد دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان، فهرستی از اعضای هیات علمی را از بین منتخبان جشنواره آموزشی ابن سینا، حائزین رتبه‌های برتر در ارزشیابی یا اعضای هیات علمی شاخص در تدریس موفق و موثر تهیه می‌کند و پس از اخذ موافقت ایشان برای مشارکت در این برنامه، به مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه معرفی می‌کند (پیوست ۶) تا فهرست پیشنهادی بررسی گردد و از بین ایشان برای شرکت در دوره توجیهی دعوت به عمل آید.

نکته ۱: به منظور توزیع متناسب حجم کار، حداقل تعداد مشاهده‌گران هر دانشکده متناسب با تعداد اعضای هیات علمی مربوطه به دانشکده‌ها به شرح زیر پیشنهاد می‌شود: دانشکده بهداشت: ۸ نفر، دانشکده پرستاری و مامایی ۴ نفر، علوم پایه دانشکده پزشکی ۱۰ نفر، بالینی دانشکده پزشکی ۵۵ نفر، دانشکده پیراپزشکی ۲ نفر، دانشکده توانبخشی ۲ نفر، دانشکده داروسازی ۵ نفر، دانشکده دندانپزشکی ۸ نفر، دانشکده طب سنتی ۲ نفر، دانشکده علوم تغذیه ۲ نفر و دانشکده فناوری‌های نوین ۲ نفر.

نکته ۲: توصیه می‌شود مشاهده‌گران به گونه‌ای انتخاب شوند که حتی الامکان از هر یک از گروه‌های آموزشی دانشکده فرد یا افرادی در مجموعه مشاهده‌گران حضور داشته باشند تا برای مشاهده‌شوندگان، در صورت تمایل، امکان انتخاب از بین اعضای هیات علمی گروه خود وجود داشته باشد.

۳. **آشناسازی مشاهده‌گران:** مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه، کارگاه آشناسازی اعضای هیات علمی منتخب با برنامه را برگزار می‌نماید (برنامه کارگاه پیوست ۷). طی این کارگاه، مشاهده‌گران با اهداف و روند انجام طرح و نقش مشاهده‌گران در برنامه مذکور آشنا می‌شوند. همچنین، ایشان با محتوای فرمی که در روند اجرای برنامه به کار گرفته می‌شود و نحوه استفاده از آن آشنا می‌شوند. علاوه بر کارگاه، یک نسخه راهنما در اختیار مشاهده‌گران قرار می‌گیرد (پیوست ۸).

نکته: هماهنگ با فعالیت‌های مجازی‌سازی در واحد توانمندسازی مرکز مطالعات تلاش می‌شود تا امکان برگزاری کارگاه به صورت آنلاین فراهم گردد.

۴. **انتصاب مشاهده‌گران:** پس از جلسه آشناسازی برای آن دسته از اعضای هیات علمی پیشنهادی که علاقه‌مند به شرکت در برنامه به عنوان مشاهده‌گر هستند، حکم به مدت دو سال توسط رییس دانشکده مربوط امضا می‌شود. به این ترتیب، فهرست نهایی مشاهده‌گران هر دانشکده مشخص می‌گردد.

۵. **اطلاع‌رسانی به اعضای هیات علمی:** فراخوان برنامه شامل اهداف و روند انجام برنامه، فهرست مشاهده‌گران و نحوه شرکت در برنامه در آغاز برنامه و به فواصل مناسب توسط دفاتر توسعه و مرکز مطالعات به اطلاع اعضای هیات علمی می‌رسد. یک نسخه راهنمای شرکت در برنامه در اختیار اعضای هیات علمی قرار می‌گیرد (پیوست ۹).

اجرای برنامه

۶. درخواست شرکت در برنامه: عضو هیات علمی که خواهان شرکت در برنامه است، فرم درخواست (قسمت اول پیوست ۱۰) را تکمیل کرده و به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان مربوط ارسال می‌نماید. به منظور سهولت کار لازم است که وی حداقل دو تاریخ پیشنهادی کلاس خود را برای مشاهده ذکر کند و همچنین در صورت تمایل می‌تواند از فهرست مشاهده‌گران حداکثر دو نفر را برای فرایند مشاهده پیشنهاد دهد.

نکته ۱: فرم درخواست از وبسایت دفاتر و مرکز قابل دسترسی خواهد بود و همچنین امکان ثبت درخواست به صورت غیر حضوری از طریق ایمیل امکان‌پذیر است.

نکته ۲: انتخاب مشاهده‌گر بر اساس نظر خود هیات علمی می‌تواند خارج از رشته تخصصی وی باشد.

۷. **بررسی درخواست و انجام هماهنگی:** دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان پس از هماهنگی با مشاهده‌گر مربوطه طی حداکثر یک هفته (طبق قسمت دوم پیوست ۱۰) به درخواست پاسخ می‌دهد. به این ترتیب زمان و مکان جلسه مشاهده تنظیم شده و به اطلاع طرفین می‌رسد.

نکته: توصیه می‌شود که قبل از جلسه مشاهده، استاد و مشاهده‌گر با یکدیگر ملاقات کرده، در مورد وظایف یکدیگر هماهنگی کنند و بر سر مسائلی که باید مورد بررسی قرار گیرد و همچنین معیارهای ارزشیابی توافق نمایند. همچنین بهتر است مشاهده‌گر با استفاده از طرح درس استاد از قبل مرور کند که قرار است سر چه کلاسی با چه محتوا و چه اهداف و چه تعداد دانشجویی برود.

۸. **مشاهده تدریس:** فرایند مشاهده به صورت حضوری انجام می‌شود. استاد مشاهده‌گر جهت بررسی فرایند تدریس شخصا در محیط آموزش حضور می‌یابد و فرم از پیش تهیه شده را تکمیل می‌کند (پیوست های ۱ تا ۵).

نکته ۱: از آنجا که حضور مشاهده‌گر ممکن است باعث ابهام ذهنی دانشجویان گردد، بهتر است در ابتدای جلسه اطلاع‌رسانی لازم به دانشجویان توسط مدرس کلاس صورت گیرد.

نکته ۲: مشاهده در کلاس تنها محدود به فعالیت و رفتار استاد نمی‌شود. مشاهده‌گر می‌تواند رفتار دانشجویان را نیز مورد مشاهده قرار دهد. مثلا اینکه آنها خسته شده‌اند یا در کلاس مشارکت دارند، اطلاعات خوبی در مورد نحوه تدریس در اختیار استاد می‌گذارد. یادداشت برداشتن در ثبت دقیق‌تر اطلاعات و ارائه بازخورد به مشاهده‌گر کمک می‌کند.

نکته ۳: مشاهده‌گر باید متوجه این موضوع باشد که روش تدریس هر کس متفاوت است پس نباید روش تدریس همکارش را با خود مقایسه کند. همچنین نباید در فرایند تدریس مداخله کند زیرا نمی‌داند که برنامه و روش کار استاد دقیقا چگونه است و چه کارهایی قرار است انجام دهد.

۹. **برگزاری جلسه بعد مشاهده:** در اولین فرصت پس از اتمام مشاهدات و طی ملاقاتی حضوری، جلسه بازخورد تشکیل می‌شود. در این مرحله، مشاهده‌گر نتایج مشاهدات خود از جمله فرم تکمیل شده را در اختیار مدرس قرار داده و به او بازخورد می‌دهد.

نکته ۱: آنچه واقعا باعث ارتقای توانمندی استاد می‌شود، بازخوردهایی است که دریافت می‌کند و بر اساس آن بعدا می‌تواند دید بهتر و عمیق‌تری نسبت به کار خودش داشته باشد. مشاهده‌گر ابتدا باید نقاط قوت را مرور کند و قسمت‌هایی را که احتمالا قابل بهبود است، مشخص کند. باید از قضاوت، تذکر مستقیم یا ارائه نصیحت پرهیز کند؛ مگر اینکه به درخواست خود مدرس باشد.

نکته ۲: استفاده از نتایج مشاهده صرفا به صورت سازنده و در جهت اصلاح و بهبود فرایند تدریس خواهد بود. نتایج این مشاهدات برای تصمیم‌گیری‌های مرتبط (نظیر ترفیع یا ارتقای مرتبه هیأت علمی) مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. برای اطمینان از این امر، فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و مشاهده‌گر باقی می‌ماند.

ارزشیابی برنامه

۱۰. **پایش برنامه:** به منظور پایش و نظارت بر روند اجرای برنامه، مشاهده‌گر گزارش موارد مشاهده شده خود را (طبق قسمت سوم پیوست ۱۰) به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان ارائه می‌کند. گزارش‌های جمع‌آوری شده از مشاهده‌گران هر شش ماه جمع‌بندی و طبق فرمت پیوست شماره ۱۱ تحت عنوان پایش شش ماهه به مرکز مطالعات ارسال می‌شود.
- نکته:** این گزارش شامل نام مدرس، نام مشاهده‌گر، تاریخ و نوع جلسه خواهد بود و جزئیات مربوط به مشاهده تدریس و بازخورد در آن ذکر نمی‌شود.
۱۱. **صدور گواهی:** مرکز مطالعات بر اساس گزارش‌های دریافتی برای شرکت‌کنندگان در برنامه و مشاهده‌گران گواهی صادر می‌کند.
۱۲. **تکمیل فرم نظرسنجی:** از هر یک از اعضای هیات علمی شرکت‌کننده در برنامه درخواست می‌شود فرم نظرسنجی مربوطه را تکمیل نمایند و نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این برنامه ارائه دهند (پیوست ۱۲).
- نکته:** تلاش می‌شود تا نظرسنجی به صورت آنلاین و از طریق سامانه پژوهش‌های پیمایشی دانشگاه انجام شود.
۱۳. **نظرخواهی از مشاهده‌گران:** هر شش ماه یک بار در جلسه گروه متمرکز^۴ که توسط مرکز مطالعات برگزار می‌شود، نظرات گروه مشاهده‌گران جمع‌آوری می‌شود.

---

^۴Focus group

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۱

فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و مشاهده‌گر محرمانه باقی می‌ماند.

فرم بازخورد مشاهده آموزش همتایان (سخنرانی)

نام استاد:	نام مشاهده‌گر:	تاریخ:
------------	----------------	--------

لطفا مشاهدات خود را در خصوص هریک از موارد زیر ذکر نمایید.

مقدمه سخنرانی (تبیین اهداف و اهمیت جلسه، جلب توجه دانشجویان، توجه به سطح دانشجویان)	
بدنه سخنرانی (ارائه ۳ تا ۵ مورد اصلی به صورت شفاف و سازمان یافته، چیدمان و توالی منطقی محتوا، کاربردی بودن مطالب، استفاده از مثال و خلاصه‌سازی، استفاده موثر و متنوع از وسایل کمک آموزشی مدیریت زمان، پوشش همه مطالب)	
نتیجه‌گیری (ارائه خلاصه‌ای از مطالب مهم، روشن کردن مسیر یادگیری و مطالعه آتی)	
محیط یادگیری (علاقه به موضوع، بیان شیوا و جذاب، صدای رسا، ظاهر مناسب، ارتباط غیرکلامی مناسب از جمله تماس چشمی، جلب مشارکت فعال دانشجویان، احترام نسبت به دانشجویان، فراهم کردن فرصت پرسش و پاسخ و اظهارنظر برای دانشجویان)	
نقاط قوت	پیشنهادات

پیوست ۲

فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و مشاهده‌گر محرمانه باقی می‌ماند.

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

فرم بازخورد مشاهده آموزش هم‌تایان (گروه کوچک)

نام استاد:

نام مشاهده‌گر:

تاریخ:

##

لطفاً مشاهدات خود را در خصوص هر یک از موارد زیر ذکر نمایید.

محیط یادگیری (علاقه به موضوع، تشویق دانشجویان به اظهار نظر و مشارکت، گوش دادن به دانشجویان، احترام نسبت به دانشجویان)

سازماندهی جلسه (تبیین اهداف و اهمیت جلسه، توجه به سطح دانشجویان، مدیریت زمان، پوشش همه مطالب)

ارتقاء درک و یادگیری دانشجویان (تاکید بر مطالب مهم و کاربردی، استفاده از مثال و وسایل کمک آموزشی، خلاصه‌سازی، فرصت دادن به دانشجویان برای تمرین و بحث، تشویق برای مطالعه و یادگیری بعدی)

ارزیابی و بازخورد (پرسیدن سوالات به جا برای ارزیابی وضعیت دانشجویان، ارائه بازخورد موثر، ارائه بازخورد مثبت، ارائه توضیح در مورد درستی یا نادرستی مطلب دانشجو، ارائه پیشنهاد و برنامه برای بهبود)

پیشنهادات	نقاط قوت

پیوست ۳

فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و مشاهده‌گر محرمانه باقی می‌ماند.

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

فرم بازخورد مشاهده آموزش هم‌تایان (کلاس عملی)

نام استاد:	نام مشاهده‌گر:	تاریخ:
------------	----------------	--------

###

لطفاً مشاهدات خود را در خصوص هر یک از موارد زیر ذکر نمایید.

محیط یادگیری (علاقه به موضوع، تشویق دانشجویان به اظهارنظر و مشارکت، احترام نسبت به دانشجویان)

سازماندهی جلسه (آماده بودن وسایل و تجهیزات از قبل، تبیین اهداف و اهمیت جلسه، توجه به سطح دانشجویان، مدیریت زمان، شفاف کردن دستورالعمل و مراحل کار عملی)

ارتقاء درک و یادگیری دانشجویان (نشان دادن مراحل مهم و کلیدی، فرصت دادن به دانشجویان برای تمرین فعال به صورت انفرادی یا گروهی، نظارت بر عملکرد دانشجویان، در دسترس بودن برای پاسخگویی و کمک)

ارزیابی و بازخورد (پرسیدن سوالات به جا برای ارزیابی وضعیت دانشجویان، ارائه بازخورد موثر، ارائه بازخورد مثبت، ارائه توضیح در مورد درستی یا نادرستی عملکرد دانشجو، ارائه پیشنهاد و برنامه برای بهبود)

نقاط قوت	پیشنهادات

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۴

فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و مشاهده گر محرمانه باقی می ماند.

فرم بازخورد مشاهده آموزش همتایان (بالینی)

نام استاد:	نام مشاهده گر:	تاریخ:
------------	----------------	--------

لطفا مشاهدات خود را در خصوص هر یک از موارد زیر ذکر نمایید.

محیط یادگیری (علاقه به کار بالینی، اشتیاق به آموزش، تشویق دانشجو به ارائه و مشارکت، در نظر گرفتن راحتی دانشجو، عدم قطع مکرر سخنان دانشجو، احترام نسبت به دانشجویان)

سازماندهی جلسه (تبیین اهداف و اهمیت موضوع، توجه به سطح فراگیران حاضر، مدیریت زمان)

آموزش مهارت بالینی (درخواست انجام شرح حال، معاینه و پروسیجر از دانشجو و مشاهده مستقیم عملکرد دانشجو)

آموزش استدلال و قضاوت بالینی (درخواست تشخیص های افتراقی و برنامه تشخیصی-درمانی بیمار از دانشجو، پرسیدن سوالات مناسب، ارائه استدلال در صورت تغییر دادن برنامه دانشجو، مرور مفاهیم و اصول کلی، استفاده از وسایل کمک آموزشی)

بازخورد (بازخورد موثر، بازخورد مثبت، ارائه توضیح در مورد درستی یا نادرستی عملکرد دانشجو، ارائه پیشنهاد و برنامه برای بهبود، تشویق برای مطالعه و یادگیری بعدی)

نقاط قوت	پیشنهادات

پیوست ۵

فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و مشاهده‌گر محرمانه باقی می‌ماند.

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

فرم بازخورد مشاهده آموزش هم‌تایان (اتاق عمل)

نام استاد:	نام مشاهده‌گر:	تاریخ:
------------	----------------	--------

لطفا مشاهدات خود را در خصوص هر یک از موارد زیر ذکر نمایید.

محیط یادگیری (علاقه به کار بالینی، اشتیاق به آموزش، تشویق دانشجو به پرسش، احترام نسبت به دانشجویان)

سازماندهی جلسه (تبیین اهداف کار، اولویت‌بندی فراگیران با توجه به سطح آنها، مدیریت زمان)

آموزش مهارت بالینی (ایجاد فرصت برای مشارکت فراگیر، درخواست از دانشجو برای پیش‌بینی وسایل موردنیاز)

آموزش استدلال و قضاوت بالینی (مرور مفاهیم و اصول کلی و تبیین مراحل کلیدی کار، پرسیدن سوالات مناسب، ارائه استدلال در صورت تغییر دادن برنامه دانشجو)

بازخورد (بازخورد موثر، بازخورد مثبت، ارائه توضیح در مورد درستی یا نادرستی عملکرد دانشجو، ارائه پیشنهاد و برنامه برای بهبود عملکرد)

پیشنهادات	نقاط قوت

پیوست ۶

دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش

فهرست اعضای هیات علمی پیشنهادی دانشکده ....
به منظور مشارکت در برنامه مشاهده آموزش همتایان به عنوان مشاهده گر

ردیف	نام و نام خانوادگی	مرتبه	گروه آموزشی	دلیل معرفی	تلفن و آدرس ایمیل

به نام خدا

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات توسعه آموزش علوم پزشکی

پیوست ۷

کارگاه یک روزه مشاهده آموزش همتایان

معرفی کارگاه

در این کارگاه، به صورت مختصر برنامه «مشاهده آموزش همتایان» و اهداف آن معرفی خواهد شد. سپس فرایند اجرای این برنامه مورد بحث قرار خواهد گرفت و در نهایت، شرکت کنندگان نحوه استفاده از فرم های طراحی شده را به منظور ارائه بازخورد در خصوص شیوه تدریس به صورت عملی تمرین خواهند کرد.

هدف از برگزاری کارگاه

انتظار می رود شرکت کنندگان پس از گذراندن این دوره:

- اهمیت و اهداف برنامه مشاهده آموزش همتایان را درک کنند.
- بر مراحل مختلف اجرای برنامه مشاهده آموزش همتایان مسلط باشند.
- به کمک فرم های طراحی شده، بازخورد موثر در خصوص شیوه تدریس به مدرسان ارائه کنند.

مکان

زمان

برنامه کارگاه

ساعت	موضوع	برگزارکننده
۱۵ دقیقه	۸:۰۰ تا ۸:۱۵	افتتاحیه و معارفه
۳۰ دقیقه	۸:۱۵ تا ۸:۴۵	معرفی برنامه مشاهده آموزش همتایان
۳۰ دقیقه	۸:۴۵ تا ۹:۱۵	پرسش و پاسخ
۳۰ دقیقه	۹:۱۵ تا ۹:۴۵	فرایند اجرای برنامه
۳۰ دقیقه	۹:۴۵ تا ۱۰:۱۵	ارائه بازخورد موثر
۳۰ دقیقه	۱۰:۱۵ تا ۱۰:۴۵	تمرین عملی مشاهده آموزش همتایان
۱۵ دقیقه	۱۰:۴۵ تا ۱۱:۰۰	جمع بندی و ارزشیابی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۸

برنامه مشاهده آموزش همتایان

راهنمای مشاهده‌گران

مقدمه

یکی از وظایف دانشگاه‌های علوم پزشکی توانمند نمودن اعضای هیات علمی به منظور ایفای نقش معلمی ایشان است. از فعالیت‌هایی که در این راستا طی سال‌های اخیر در دانشگاه علوم پزشکی تهران به کار گرفته می‌شود، برگزاری دوره‌های توانمندسازی اعضای هیات علمی در قالب دوره‌های متنوع است. هر چند برگزاری این دوره‌ها می‌تواند در آشنایی اعضای هیات علمی با مهارت‌های تدریس و توانمندی در آن موثر باشد، ولی شواهد موجود از آموزش و توانمندسازی این افراد در سطح فردی حمایت می‌کند. یکی از راه‌های موفق و موثر استفاده از ظرفیت‌ها و تجربیات خود اعضای هیات علمی است. به این معنا که مدرسان با تجربه و موفق در امر تدریس می‌توانند موجب رشد و ارتقای حرفه‌ای همکاران خود شوند. امروزه مشاهده آموزش همتایان به عنوان یکی از اجزای برنامه‌های توانمندسازی یا ارزشیابی اعضای هیات علمی در دانشگاه‌های مختلف دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مشاهده آموزش همتایان^۵ عبارت است از حضور یک همکار متبحر در محیط آموزشی یک عضو هیات علمی و مشاهده عملکرد آموزشی وی همراه با ارائه بازخورد مناسب. مشاهده آموزش همتایان، امکان ارائه بازخورد تکوینی^۶ و سازنده برای رشد و توسعه توانمندی‌های تدریس در عضو هیات علمی را فراهم می‌آورد و شکل‌گیری بازاندیشی^۷ و تأمل در فرایندهای تدریس را تسهیل می‌کند.

اهداف برنامه

هدف این برنامه، تعیین نحوه اجرای مشاهده آموزش همتایان به صورت شفاف به منظور استقرار و عملیاتی شدن آن در سطح دانشگاه به منظور توانمندسازی اعضای هیات علمی در امر تدریس است.

- آگاهی از نقاط ضعف و قوت تدریس از دیدگاه همکاران

⁵Peer Observation of Teaching (POT)

⁶Formative

⁷Reflection

- ایجاد انگیزه در اعضای هیات علمی برای بهبود فرآیند تدریس
- ارتقای توانمندی تدریس اعضای هیات علمی به دنبال دریافت بازخورد
- فرصتی برای استفاده از تجربیات سایر اعضای هیات علمی در خصوص شیوه‌های آموزش و سنجش

ویژگی‌های برنامه

- متولی استقرار برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان، واحد توانمندسازی مرکز مطالعات دانشگاه با کمک دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها است.
- شرکت در برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان به صورت اختیاری انجام می‌شود. هر یک از اعضای هیات علمی که علاقه‌مند باشند، می‌توانند وارد برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان شوند.
- شما با هماهنگی قبلی در جلسه آموزشی همکار خود حضور می‌یابید و بر اساس فرم مشخصی که برای ارائه بازخورد تدوین شده است، نتیجه مشاهدات خود در مورد وضعیت تدریس را به صورت مکتوب و شفاهی در اختیار وی قرار می‌دهید.
- منظور از جلسه آموزشی، جلسه ای است که با اطلاع قبلی فراگیران طی حداقل یک ساعت برگزار می‌شود. محیطی که در آن تدریس مورد مشاهده قرار می‌گیرد می‌تواند انواع محیط‌های آموزشی شامل کلاس درس، تسهیل در گروه کوچک، آموزش در آزمایشگاه، آموزش در اتاق عمل، راند بالینی، آموزش درمانگاهی و ... باشد.
- استفاده از نتایج این روش به صورت سازنده خواهد بود. به بیان دیگر برای تصمیم‌گیری‌های مرتبط (نظیر ترفیع یا ارتقای مرتبه هیأت علمی) مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و صرفاً با روش‌مندی صحیح به عضو هیأت علمی بازخورد داده می‌شود.
- فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و شما باقی می‌ماند و تحویل دفتر توسعه آموزش یا مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه نمی‌شود.

عوامل انگیزشی شرکت در برنامه

- برای شرکت‌کنندگان در برنامه توسط مرکز مطالعات گواهی صادر می‌شود و امتیازات زیر در نظر گرفته می‌شود:
  - تعیین امتیاز قابل مقایسه با فعالیت‌های مشابه در سیستم شعاع
  - محاسبه به عنوان فعالیت‌های توانمندسازی دارای امتیاز در ارتقای علمی بر اساس بند ۲ برنامه جامع توانمندسازی (هر جلسه مشاهده یک امتیاز تا سقف سه امتیاز در سال و ۱۰ امتیاز در کل)
  - معادل‌سازی با تکلیف کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های پایه به صورت متناظر
- برای مشاهده‌گران توسط مرکز مطالعات گواهی صادر می‌شود و به منظور جبران مشارکت ایشان موارد زیر در نظر گرفته می‌شود:
  - تعیین امتیاز قابل مقایسه با فعالیت‌های مشابه در سیستم شعاع

- معادل‌سازی با فعالیت های توانمندسازی دارای امتیاز در ارتقای مرتبه علمی مطابق تبصره سوم بند ۲ برنامه جامع توان‌مندسازی (این امتیاز بدون سقف و با تایید مرکز مطالعات خواهد بود).
- در ضمن با استقرار برنامه مرکز مطالعات نسبت به پیشنهاد سایر موارد تشویقی اقدام خواهد کرد.

فرایند برنامه

۱. عضو هیات علمی که خواهان شرکت در برنامه است، فرم درخواست را تکمیل کرده و از طریق ایمیل یا حضوری به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان ارسال می‌نماید. انتخاب مشاهده‌گر بر اساس نظر خود هیات علمی است که می‌تواند خارج از رشته تخصصی وی باشد.
۲. پس از هماهنگی با شما زمان و مکان جلسه مشاهده (طبق قسمت دوم پیوست ۱۰) تنظیم شده و به اطلاع طرفین می‌رسد.
نکته: توصیه می‌شود که قبل از جلسه مشاهده، شما با استاد ملاقات کرده، در مورد وظایف یکدیگر هماهنگی کنید و بر سر مسائلی که باید مورد بررسی قرار گیرد و همچنین معیارهای ارزشیابی توافق نمایید. همچنین بهتر است با استفاده از طرح درس استاد، از قبل مرور کنید که قرار است سر چه کلاسی با چه محتوا و چه اهداف و چه تعداد دانشجویی حاضر شوید.
۳. فرایند مشاهده به صورت حضوری انجام می‌شود. شما جهت بررسی فرآیند تدریس شخصا در محیط آموزش حضور می‌یابید و فرم از پیش تهیه شده را تکمیل می‌کنید. مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه، یک نمونه فرم برای مشاهده آموزش هم‌تایان به تفکیک سخنرانی، گروه کوچک، کلاس عملی و جلسه بالینی تدوین کرده است که در اختیار شما می‌گذارد (پیوست ۱ تا ۵).
نکته ۱: از آنجا که حضور شما ممکن است باعث تشویش و اضطراب دانشجویان گردد یا در ذهن آن‌ها سوال ایجاد کند، بهتر است در ابتدای جلسه اطلاع‌رسانی لازم به دانشجویان توسط مدرس صورت گیرد.
نکته ۲: مشاهده در کلاس تنها محدود به فعالیت و رفتار استاد نمی‌شود. شما می‌توانید رفتار دانشجویان را نیز مورد مشاهده قرار دهید. مثلا اینکه آنها خسته شده‌اند یا در کلاس مشارکت دارند، اطلاعات خوبی در مورد نحوه تدریس در اختیار استاد می‌گذارد. یادداشت برداشتن در ثبت دقیق‌تر اطلاعات و ارائه بازخورد به شما کمک می‌کند.
۴. **نکته ۳:** دقت کنید که روش تدریس هر کس متفاوت است پس نباید روش تدریس همکاران را با خود مقایسه کنید. همچنین نباید در فرایند تدریس مداخله کند زیرا نمی‌داند که برنامه و روش کار استاد دقیقا چگونه است و چه کارهایی قرار است انجام دهد.
در اولین فرصت پس از اتمام مشاهدات و طی ملاقاتی حضوری، جلسه بازخورد را تشکیل دهید. در این مرحله، شما نتایج مشاهدات خود از جمله فرم تکمیل شده را در اختیار مدرس قرار داده و به او بازخورد می‌دهید.
۵. **نکته ۱:** آنچه واقعا باعث ارتقای توانمندی استاد می‌شود، بازخوردهایی است که دریافت می‌کند و بر اساس آن بعدا می‌تواند دید بهتر و عمیق‌تری نسبت به کار خودش داشته باشد. ابتدا نقاط قوت را مرور کنید و سپس قسمت‌هایی را که احتمالا قابل بهبود است، مشخص کنید. از قضاوت، تذکر مستقیم یا ارائه نصیحت پرهیز کنید؛ مگر اینکه به درخواست خود مدرس باشد.
نکته ۲: استفاده از نتایج مشاهده صرفا به صورت سازنده و در جهت اصلاح و بهبود فرایند تدریس خواهد بود. فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد استاد و شما باقی می‌ماند.
۵. به منظور پایش و نظارت بر روند اجرای برنامه، لازم است گزارش موارد مشاهده شده خود را (طبق قسمت سوم پیوست ۱۰) به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان ارائه کنید.
نکته: این گزارش شامل نام استاد، تاریخ و نوع جلسه خواهد بود و جزئیات مشاهده در آن ذکر نمی‌شود.
۶. مرکز مطالعات برای شرکت‌کنندگان در برنامه و مشاهده‌گران گواهی صادر می‌کند.

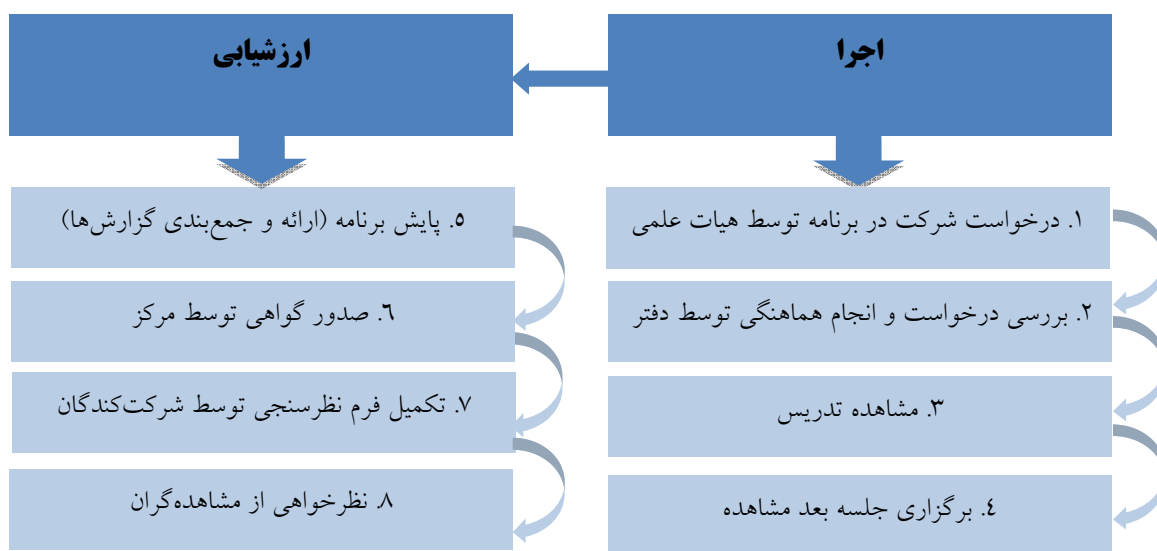
۷. از هریک از اعضای هیات علمی شرکت‌کننده در برنامه درخواست می‌شود فرم نظرسنجی مربوطه را تکمیل نمایند و نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این برنامه ارائه دهند.
۸. همچنین، هر شش ماه یک بار در جلسه گروه متمرکز^۸ که توسط مرکز مطالعات برگزار می‌شود، نظرات گروه مشاهده‌گران در خصوص نقاط قوت و ضعف برنامه جمع‌آوری می‌شود.

هر گونه سوال، ابهام یا مشکلی در مورد فرایند اجرای برنامه دارید، لطفاً از طریق تلفن یا ایمیل با واحد توانمندسازی

مرکز مطالعات درمیان بگذارید.

edcworkshops@tums.ac.ir

۸۸۹۵۵۸۴۶ و ۸۸۹۵۵۷۱۲

⁸Focus group

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۹

برنامه مشاهده آموزش همتایان

راهنمای مدرسان

مقدمه

یکی از وظایف دانشگاه‌های علوم پزشکی توانمند نمودن اعضای هیات علمی به منظور ایفای نقش معلمی ایشان است. از فعالیت‌هایی که در این راستا طی سال‌های اخیر در دانشگاه علوم پزشکی تهران به کار گرفته می‌شود، برگزاری دوره‌های توانمندسازی اعضای هیات علمی در قالب دوره‌های متنوع است. هر چند برگزاری این دوره‌ها می‌تواند در آشنایی اعضای هیات علمی با مهارت‌های تدریس و توانمندی در آن موثر باشد، ولی شواهد موجود از آموزش و توانمندسازی این افراد در سطح فردی حمایت می‌کند. یکی از راه‌های موفق و موثر استفاده از ظرفیت‌ها و تجربیات خود اعضای هیات علمی است. به این معنا که مدرسان با تجربه و موفق در امر تدریس می‌توانند موجب رشد و ارتقای حرفه‌ای همکاران خود شوند. امروزه مشاهده آموزش همتایان به عنوان یکی از اجزای برنامه‌های توانمندسازی یا ارزشیابی اعضای هیات علمی در دانشگاه‌های مختلف دنیا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مشاهده آموزش همتایان^۹ عبارت است از حضور یک همکار متبحر در محیط آموزشی یک عضو هیات علمی و مشاهده عملکرد آموزشیی همراه با ارائه بازخورد مناسب. مشاهده تدریس توسط همتایان، امکان ارائه بازخورد تکوینی^{۱۰} و سازنده برای رشد و توسعه توانمندی‌های تدریس در عضو هیات علمی را فراهم می‌آورد و شکل‌گیری بازاندیشی^{۱۱} و تأمل در فرایندهای تدریس را تسهیل می‌کند.

اهداف برنامه

هدف این برنامه، تعیین نحوه اجرای مشاهده آموزش همتایان به صورت شفاف به منظور استقرار و عملیاتی شدن آن در سطح دانشگاه به منظور توانمندسازی اعضای هیات علمی در امر تدریس است.

- آگاهی از نقاط ضعف و قوت تدریس از دیدگاه همکاران

^۹Peer Observation of Teaching (POT)

^{۱۰}Formative

^{۱۱}Reflection

- ایجاد انگیزه در اعضای هیات علمی برای بهبود فرآیند تدریس
- ارتقای توانمندی تدریس اعضای هیات علمی به دنبال دریافت بازخورد
- فرصتی برای استفاده از تجربیات سایر اعضای هیات علمی در خصوص شیوه‌های آموزش و سنجش

ویژگی‌های برنامه

- متولی استقرار برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان، واحد توانمندسازی مرکز مطالعات دانشگاه با کمک دفاتر توسعه آموزش دانشکده‌ها است.
- شرکت در برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان به صورت اختیاری انجام می‌شود. هر یک از اعضای هیات علمی که علاقه‌مند باشند، می‌توانند وارد برنامه مشاهده آموزش هم‌تایان شوند.
- مشاهده‌گر با هماهنگی قبلی در جلسه آموزشی شما حضور می‌یابد و بر اساس فرم مشخصی که برای ارائه بازخورد تدوین شده است، نتیجه مشاهدات خود در مورد وضعیت تدریس را به صورت مکتوب و شفاهی در اختیار شما قرار می‌دهد.
- منظور از جلسه آموزشی، جلسه‌ای است که با اطلاع قبلی فراگیران طی حداقل یک ساعت برگزار می‌شود. محیطی که در آن تدریس مورد مشاهده قرار می‌گیرد می‌تواند انواع محیط‌های آموزشی شامل کلاس درس، تسهیل در گروه کوچک، آموزش در آزمایشگاه، آموزش در اتاق عمل، راند بالینی، آموزش درمانگاهی و ... باشد.
- استفاده از نتایج این روش به صورت سازنده خواهد بود. به بیان دیگر برای تصمیم‌گیری‌های مرتبط (نظیر ترفیع یا ارتقای مرتبه هیأت علمی) مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و صرفاً با روش‌مندی صحیح به عضو هیأت علمی بازخورد داده می‌شود.
- فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد شما و مشاهده‌گر باقی می‌ماند و تحویل دفتر توسعه آموزش یا مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه نمی‌شود.

عوامل انگیزشی شرکت در برنامه

- برای شرکت‌کنندگان در برنامه توسط مرکز مطالعات گواهی صادر می‌شود و امتیازات زیر در نظر گرفته می‌شود:
  - تعیین امتیاز قابل مقایسه با فعالیت‌های مشابه در سیستم شعاع
  - محاسبه به عنوان فعالیت‌های توانمندسازی دارای امتیاز در ارتقای علمی بر اساس بند ۲ برنامه جامع توانمندسازی (هر جلسه مشاهده یک امتیاز تا سقف سه امتیاز در سال و ۱۰ امتیاز در کل)
  - معادل‌سازی با تکلیف کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های پایه به صورت متناظر
- برای مشاهده‌گران توسط مرکز مطالعات گواهی صادر می‌شود و به منظور جبران مشارکت ایشان موارد زیر در نظر گرفته می‌شود:
  - تعیین امتیاز قابل مقایسه با فعالیت‌های مشابه در سیستم شعاع

○ معادل‌سازی با فعالیت های توانمندسازی دارای امتیاز در ارتقای مرتبه علمی مطابق تبصره سوم بند ۲ برنامه جامع توان‌مندسازی (این امتیاز بدون سقف و با تایید مرکز مطالعات خواهد بود).

- در ضمن با استقرار برنامه مرکز مطالعات نسبت به پیشنهاد سایر موارد تشویقی اقدام خواهد کرد

فرایند برنامه

۱. اگر خواهان شرکت در برنامه هستید، قسمت اول فرم درخواست را تکمیل کنید (پیوست ۱۰). فرم را به صورت حضوری یا از طریق ایمیل به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان ارسال نمایید. به منظور سهولت کار بهتر است که حداقل دو تاریخ پیشنهادی کلاس خود را برای مشاهده ذکر کنید. می‌توانید از فهرست مشاهده‌گران حداکثر دو نفر را برای فرایند مشاهده پیشنهاد دهید. مشاهده‌گران از بین منتخبان جشنواره آموزشی ابن سینا، حائزین رتبه‌های برتر در ارزشیابی یا هیات علمی شاخص در تدریس موفق و موثر انتخاب و برای شرکت در این برنامه توجیه شده‌اند.

نکته ۱: این فرم از وب سایت مرکز نیز قابل دسترسی است.

نکته ۲: انتخاب مشاهده‌گر بر اساس نظر خود شما از میان فهرست موجود صورت می‌گیرد و می‌تواند خارج از رشته تخصصی شما باشد.

۲. پس از هماهنگی با مشاهده‌گر مربوطه زمان و مکان جلسه مشاهده (طبق قسمت دوم پیوست ۱۰) تنظیم شده و به اطلاع شما می‌رسد.

نکته: توصیه می‌شود که قبل از جلسه مشاهده، با استاد مشاهده‌گر ملاقات کرده، در مورد وظایف یکدیگر هماهنگی کنید و با در اختیار گذاشتن طرح درس خود برای استاد مشاهده‌گر، بر سر مسائلی که باید مورد بررسی قرار گیرد و همچنین معیارهای ارزشیابی توافق نمایید.

۳. فرایند مشاهده به صورت حضوری انجام می‌شود. استاد مشاهده‌گر جهت بررسی فرآیند تدریس شخصا در محیط آموزش حضور می‌یابد و فرم از پیش تهیه شده را تکمیل می‌کند. مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه، یک نمونه فرم برای مشاهده آموزش هم‌تایان به تفکیک سخنرانی، گروه کوچک، کلاس عملی و جلسه بالینی در اختیار مشاهده‌گران می‌گذارد.

نکته ۱: از آنجا که حضور مشاهده‌گر ممکن است باعث تشویش و اضطراب دانشجویان گردد یا در ذهن آن‌ها سوال ایجاد کند، بهتر است در ابتدای جلسه اطلاع‌رسانی لازم را به دانشجویان انجام دهید.

نکته ۲: مشاهده در کلاس تنها محدود به فعالیت و رفتار خود شما نمی‌شود. مشاهده‌گر می‌تواند رفتار دانشجویان، مثلا اینکه آنها خسته شده‌اند یا در کلاس مشارکت دارند، را نیز مورد مشاهده قرار دهد.

۴. در اولین فرصت پس از اتمام مشاهدات و طی ملاقاتی حضوری، جلسه بازخورد را تشکیل دهید. در این مرحله، مشاهده‌گر نتایج مشاهدات خود از جمله فرم تکمیل شده را در اختیار شما قرار داده و بازخورد می‌دهد.

نکته ۱: آنچه واقعا باعث ارتقای توانمندی می‌شود، بازخوردهایی است که ارائه می‌شود. بر اساس آن بعدا می‌توانید دید بهتر و عمیق‌تری نسبت به کار خود داشته باشید.

نکته ۲: استفاده از نتایج مشاهده صرفا به صورت سازنده و در جهت اصلاح و بهبود فرایند تدریس خواهد بود. برای اطمینان از این امر، فرم تکمیل شده و موارد مورد بحث نزد شما و مشاهده‌گر باقی می‌ماند. مشاهده‌گر گزارش خود را که صرفا شامل نام استاد، تاریخ و نوع جلسه خواهد بود و جزئیات مشاهده در آن ذکر نمی‌شود، به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان ارائه می‌کند. مرکز مطالعات برای شرکت‌کنندگان در برنامه و مشاهده‌گران گواهی صادر می‌کند.

۵. به منظور پایش و نظارت بر روند اجرای برنامه، مشاهده‌گر گزارش موارد مشاهده شده خود را (طبق قسمت سوم پیوست ۱۰) به دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان ارائه می‌کند.

نکته: این گزارش شامل نام مدرس، نام مشاهده‌گر، تاریخ و نوع جلسه خواهد بود و جزئیات مربوط به مشاهده تدریس و بازخورد در آن ذکر نمی‌شود.

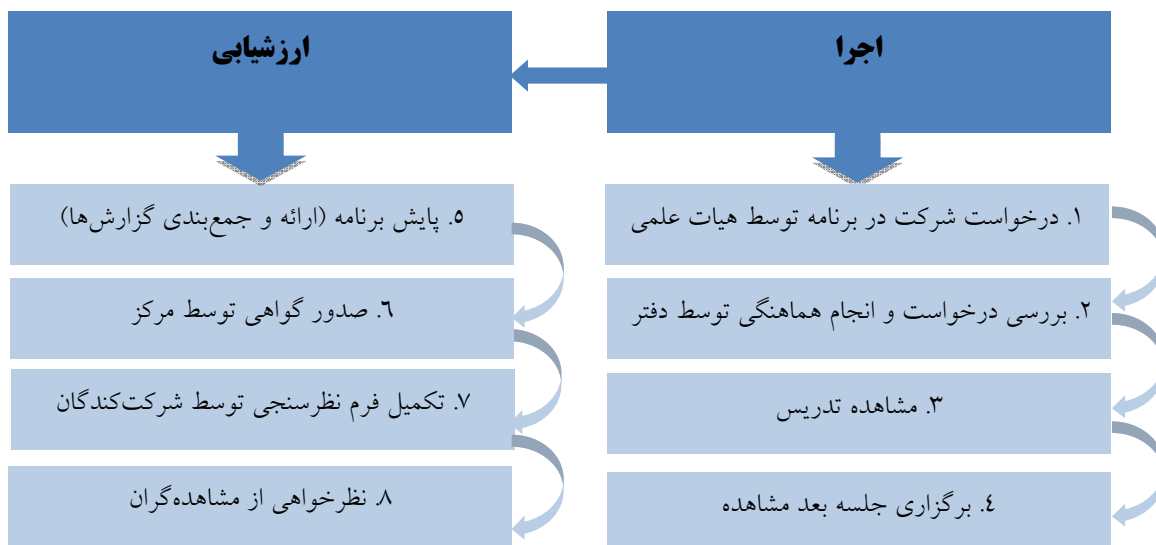
۶. **صدور گواهی:** مرکز مطالعات بر اساس گزارش‌های دریافتی برای شرکت‌کنندگان در برنامه و مشاهده‌گران گواهی صادر می‌کند.

۷. از آنجا این برنامه برای اولین بار در سطح دانشگاه اجرا می‌شود، نظرات ارزشمند شما در رفع کاستی‌ها و بهبود آن تاثیرگذار است. از شما درخواست می‌شود فرم نظرسنجی مربوطه را تکمیل نمایید (پیوست ۱۲) و نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این برنامه ارائه دهید.

نکته: تلاش می‌شود تا نظرسنجی به صورت آنلاین و از طریق سامانه پژوهش‌های پیمایشی دانشگاه انجام شود.

۸. هر شش ماه یک بار در جلسه گروه متمرکز^{۱۲} که توسط مرکز مطالعات برگزار می‌شود، نظرات گروه مشاهده‌گران جمع‌آوری می‌شود.

هر گونه سوال، ابهام یا مشکلی در مورد فرایند اجرای برنامه دارید، لطفاً از طریق تلفن یا ایمیل با ما درمیان بگذارید.

¹²Focus group

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۱۰

برنامه مشاهده آموزش همتایان

قسمت اول: فرم درخواست شرکت (توسط مدرس محترم تکمیل شود و به دفتر توسعه ارسال گردد)

مشخصات استاد				
نام و نام خانوادگی:	دانشکده:	گروه آموزشی:		
تخصص:	تلفن:	ایمیل:		
رتبه: ☐ مربی ☐ استادیار ☐ دانشیار ☐ استاد ☐				
مشخصات جلسه				
مقطع: ☐ کارشناسی ☐ کارشناسی ارشد ☐ دکترای عمومی ☐ PhD ☐ ☐ دستیاری ☐ ☐ غیره				
نام رشته:	سال دانشجویان:	نام درس:		
مکان برگزاری جلسه:				
نوع: ☐ سخنرانی ☐ گروه کوچک ☐ کلاس عملی ☐ بالینی ☐ ☐ غیره				
نام مشاهده گر(ان) پیشنهادی:				
تاریخ و ساعت پیشنهادی:				

قسمت دوم: جلسه قطعی (توسط دفتر توسعه آموزش دانشکده/بیمارستان تکمیل شود)

نام مشاهده گر:	تاریخ:	ساعت:
----------------	--------	-------

قسمت سوم: گزارش جلسه (توسط مشاهده گر محترم تکمیل شود و به دفتر توسعه عودت داده شود)

طول مدت جلسه:	طول مدت مشاهده:	طول مدت بازخورد:	تعداد دانشجویان:
چنانچه با مشکل اجرایی خاصی در حین برنامه یا قبل از آن مواجه شدید که مایل هستید با مسوولان در میان بگذارید، ذکر کنید.			
امضای مشاهده گر:	امضای استاد:	تاریخ:	

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۱۱

فرم پایش شش ماهه برنامه مشاهده آموزشی همتایان در دانشکده ...

مشکل اجرایی	تعداد دانشجویان	نوع جلسه (سخنرانی/گروه کوچک/کلاس عملی/بالینی/اناق عملی)	مدت زمان (جلسه/مشاهده/بازخورد)	تاریخ جلسه	مرتبه	گروه آموزشی	نام مدرس	نام مشاهده گر	ردیف

دانشگاه علوم پزشکی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پیوست ۱۲

فرم نظرسنجی در خصوص برنامه مشاهده آموزش همتایان

۱. نام دانشکده:

۲. نام گروه:

۳. رتبه: مربی استادیار دانشیار استاد

۴. جلسه: سخنرانی گروه کوچک کلاس عملی بالینی اتاق عمل غیره

۵. آیا قبلاً در این برنامه شرکت داشته‌اید؟ بلی خیر

۶. اگر بلی، چند بار؟

۷. آیا قبلاً در دوره‌های توانمندسازی مرکز مطالعات شرکت داشته‌اید؟ بلی خیر

۸. اگر بلی، لطفاً نام و سال دوره را ذکر کنید؟

شماره	کاملاً مخالفم	کاملاً موافقم	نه موافق و نه مخالفم	مخالفم	موافقم
۹.					هماهنگی‌های انجام شده برای تنظیم جلسه مشاهده مناسب بود.
۱۰.					مشاهده‌گر از توانمندی لازم برای این کار برخوردار بود.
۱۱.					بازخوردهای ارائه شده در ارتقاء مهارت‌های تدریس من موثر بود.
۱۲.					فرم استفاده شده برای ارائه بازخورد مناسب بود.
۱۳.					من مجدداً در این برنامه شرکت خواهم کرد.
۱۴.					مایلم که به عنوان مشاهده‌گر در برنامه شرکت کنم.

۱۵. لطفاً نظر کلی، انتقادات و پیشنهادات خود را ذکر کنید.